

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

An qui potestatem habent dispensandi, possit vota commutare, vel è
contra. punct. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

reſervata minorā comprehendere. Neque obſtat exceptionem non ampliā regulam ad caſus, qui ſub regula non comprehenduntur iuxta legem ſi de regulis iurū. Quia hoc procedit quando exceptio ſub regula comprehenditur, ſecus quando non comprehenditur: tunc enim appoſita ampliā regulam ne exceptio inutilis fiat. Sic Sanch. d. c. 40. num. 19. Suar. c. 27. n. 7. Baſilius Legionenſis lib. 8. c. 10. n. 6. Idem progreſſus videtur dicendum ſi Pontifex concederet poteſtatem generalem diſpenſandi in omnibus votis, & ſolum exciperet votum triplicis peregrinationis, ex vi huius conceſſionis vota caſtitaſ, & religionis (eſto maiora ſint) diſpenſari poſſe. Quia alias eſſet inutilis exceptio, vt pote ſub regula non comprehenditur. Sed quia difficile eſt, id concedere, & præter communem ſenſum, vt ex relatīs Doctōribus conſtat, potiùs crederem exceptionem illam (ſi forte aliquando ſub illa conceſſione fieret) appoſitam eſſe ad tollendam omnem dubitationem, quā vt ex illa maiora vota cenſere, nō concedi. Si verò exceptio tantum eſſet voti ultramarini, crederem vota peregrinationis Romanæ, & Compoſtellanæ concedi. Quia cum hæc vota ſimilia ſint, imo minora; exceptione maioris ea videtur concedere. Alias vt quid grauioris voti exceptionem facit? Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 20.

5. Verum ſi conceſſio eſſet omnium vororum etiam caſtitaſ, omnia minorā debent cenſeri conceſſa. Quia illa dictio implicatiua etiam arguit idem eſſe in caſibus minoribus; vt ſi Pontifex concederet poteſtatem abſoluendi ab omni cenſura etiam propter hæreſim incurſa, omnia cenſurarum abſolutionem concedit, Quia omnes reputantur minores, Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6. Votum tamen æquale ex vi illius dictionis non cenſetur conceſſum ac proinde conceſſione facta omnium vororum etiam caſtitaſ, non cenſetur votum religionis concedi, neque conceſſo voto religionis intelligitur votum caſtitaſ concedi: quia reputantur æqualia. Suar. lib. 6. cap. 25. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6.

6. Porro hæc facultas diſpenſandi in votis (& idem eſt de facultate commutandi) generaliter conceſſa extenditur ad vota ante, & poſt conceſſionem emiſſa. Quia petit latam interpretationem iuxta dicta tract. 3. de leg. diſp. 4. de priuileg. punct. 11. & latè probat Suar. lib. 6. de voto c. 13. Nunquam tamen cenſetur extenſa ad vota in commodum tertij facta, ſi à tertio illo accepta ſint. Quia tunc non ſolum habent voti obligationem ſed etiam obligationem promiſſionis humanæ acceptatæ ac proinde obligationis fidelitatis & iuſtitia. Secus verò eſſet ſi ſolum in ratione voti remaneret. Baſil. lib. de matrimonio c. 10. n. 7. Suar. lib. 6. de voto cap. 14. num. 13. & latius cap. 15. per totum.

7. Quod ſi roges; quibus poteſtas diſpenſandi reipſa delegata ſit? Reſpondeo generaliter ſolum inueniri delegatam religioſis. Nam Innocentius VIII. conceſſit mendicantibus vt poſſet diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epifcopi excepto voto peregrinationis ultra duas dietas (hoc eſt ultra viginti leucas) ſecundum Rebuffum de priuileg. ſchol. priuileg. 161. Azcubedo lib. 1. reſcript. tit. 7. leg. 10. n. 2. Sanch. lib. 4. ſum. c. 43. n. 4. At Martinus V. Benediſtinis conceſſit omnia vota Epifcopalia abſque vlla limitatione, qua facultate gaudent omnes religioſi, qui eorum priuilegijs communicant. Conſtat quoque ex compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo diſpenſatio §. 10.

8. Ex qua conceſſione conſtat manifeſtè, poſſe religioſos diſpenſare in omnibus votis (exceptis illis quinque reſervatis) ſicuti poſſunt Epifcopi cum hac tamen differentia, quod Epifcopi poſſunt etiam in illis quinque reſervatis diſpenſare, cum vtget neceſſitas maturandi diſpenſationem neque patet aditus ad pontificem ſeu vices illius habentem. At religioſi nequaquam in hoc caſu diſpenſare poſſunt, vt ſuperiori punèto notauimus. At poſſunt religioſi diſpenſare cum quibuscumque fidelibus ex quacumque Diœceſi ad ſe venientibus. Quia cum omnes Pontifici priuilegium concedenti ſubdantur, non eſt cur ad fideles vniſ Diœceſis limitetur. Secus verò Epifcopi, qui cum iure ordinario procedant, & ex officio ſolum comparatione fidelium ſuæ Diœceſis eam poteſtatem exercere poſſunt. Sanch. l. c. 41. n. 15. Baſil. Legion. c. 10. Deinde ſicut poſſunt Epifcopi diſpenſationem concedere extra Sacramentum penitentia, etiam poſſunt religioſi quia in ſupradicto religioſorum priuilegio nulla ſit quoad hanc partem limitatio. Baſil. ſupra, Sanch. n. 17. Neque vltus poteſtatis limitandus venit ex eo, quod aliud priuilegium magis ſtrictum & limitatum religioſis concedatur, quia vnum alteri non aduerſatur. Quapropter eſt pluribus religioſis conceſſum ſic priuilegium diſpenſandi cum iis, qui ſtrictiorem religionem vouerunt, non obinde priuantur poteſtate vtendi vilo priuilegio laxiori Benediſtinis conceſſo, vi cuius diſpenſare in ſupradicto voto poſſunt abſque onere & conditione perfeuerandi. Sanch. d. c. 43. in fine Baſilius Legion. lib. 8. cap. 10. nu. 10.

9. Præter ſupradictum priuilegium conceſſum eſt Proviſalibus Mendicantium & religioſis ab ordinario approbatis,

quibus ipſi communicauerint poteſtas diſpenſandi ad petendum debitum cum iis, qui poſt votum caſtitaſ matrimonio contraxerant. Sic enim conceſſit Pius V. vniſ votis oraculo vt teſtantur plures relati à Sanch. lib. 8. de matrim. c. 16. n. 3. Et refertur in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, verbo diſpenſatio, §. 9. Neque opus eſt matrimonio conſummatum eſſe tum quia periculum eam reſtrictionem non apponit. Tum quia periculum incontinentia in ſe uolente & matrimonio contrahente ſemper adest, cum non reneatur cohabitationem deferere. Sanch. c. 43. n. 10. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 12. ſine. Ex quo ſit virtute huius priuilegij non poſſe diſpenſari eos, qui poſt matrimonio contractum caſtitaſ vouerunt. Quia de ipſis priuilegium non loquitur teſte Manuel Rodrig. tom. 1. q. reg. q. 73. n. 1. Sanch. l. c. 43. n. 12. Baſil. Legion. 8. de matrim. c. 10. in fine. Poſſunt tamen virtute illius priuilegij Benediſtinis conceſſi diſpenſari, quando ab Epifcopo poſſant iure ordinario Sanch. d. cap. 43. n. 12.

PUNCTVM XIV.

An qui poteſtatem habent diſpenſandi poſſint vota commutare, vel è contra.

SVMMARIVM.

1. Quaſtio eſt de poteſtate delegata non ordinario.
2. Ex poteſtate commutandi communis ſententia negat poteſtatem diſpenſandi inferri, & qualiter hoc intelligatur.
3. Conceſſa poteſtate diſpenſandi, negat Nauarrus concedi priuilegijs commutandi.
4. Probabilius oppoſitum.
5. Satis ſit contrarium fundamentum.
6. Extendatur ne poteſtas diſpenſandi in votis ad vota inferiora, remiſſa.

1. **D**E poteſtate delegata eſt quaſtio. Nam gaudentes poteſtate ordinaria diſpenſandi omnes admittunt, & poteſtate commutandi gaudere. Cum vtraque poteſtas ad bonum Eccleſiaſ regimen ſpectet. Et tradit Sanch. lib. 4. ſumma cap. 49. num. 28. Suar. lib. 6. c. 12. n. 4.

2. Et quidem conceſſa poteſtate ad commutandum communis ſententia negat, poteſtatem diſpenſandi conceſſi vpoſt maiorem; neque vilo modo contentam ſub poteſtate ad commutandum. Sic Sanch. l. c. ſumma c. 53. n. 2. Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 5. Auguſt. Barboſa 2. de poteſtate Epifcopi allegatio 37. num. 4. in fine. Si tamen eſt conceſſa poteſtas ad commutandum in minus, cum in ea commutatione quadam partialis diſpenſatio reperitur, conceſſa in facultate aliquant diſpenſandi poteſtas conceditur. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 1. Sed hæc non eſt propria diſpenſatio, cum vinculum voti non abſolutè relaxet, ſed in aliam materiam cum vilo minorem transferat.

3. Difficilis verò eſt; an conceſſa poteſtate diſpenſandi eo ipſo cenſetur conceſſa poteſtas commutandi? Negat Nauarr. in ſum. c. 13. n. 70. Valent. 2. diſp. 6. q. 6. quaſt. 7. reſp. ſententia que Azor. l. p. lib. 11. c. 10. q. 4. & cap. 13. q. 7. alius relatio Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 2. n. 15. & lib. 4. ſumma cap. 53. n. 4. & Mouenter: quia ſunt poteſtates omnino diuerſæ, neque vna ſub alia comprehenditur. Nam poteſtas diſpenſandi eſt poteſtas auferendi integrè obligationem; ac contra poteſtas commutandi eſt poteſtas non auferendi obligationem, ſed eam in aliam materiam transferendi. Non igitur vna ſub alia comprehenditur poteſt. Deinde poteſtas diſpenſandi requirit legitimam cauſam ſecundum omnium ſententiam quam tamen non expoſtulat commutandi poteſtas. Ergo vna poteſtas non continetur ſub alia. Præterea ad commutationem magna ſententia, & prudentia opus eſt, vt æqualitas rei commutate cognofcatur, quod in diſpenſatione non inuenitur. Denique ex negatione poteſtatis ad commutandum non inferunt negati poteſtatem ad diſpenſandum. Vt probat Nauar. §. in leuitico. notabili 27. à n. 1. & ſequentibus. Quia ſtare optime poteſt commutandi alicui poteſtatem ad diſpenſandum vota, quando cauſa legitima adest integrè relaxationis, ſecus verò quando ea deſicit. At eo caſu ſi poteſtatem habebit diſpenſandi. Ergo ex negatione poteſtatis ad commutandum non negatur poteſtas ad diſpenſandum. Ergo è contra ex affirmatione poteſtatis ad diſpenſandum non affirmatur poteſtas ad commutandum.

4. Cæterum veritas & probabilius eſt, conceſſa poteſtate ad diſpenſandum concedi poteſtatem ad commutandum. Sic Sotas lib. 7. de iuſt. q. 4. n. 1. Emanuel. Sa verbo voti diſpenſatio n. 19. Leſſi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 108. in ſecunda editione Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 9. Layman. lib. 4. ſumma. traſt. 4. c. 3. n. 20. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 3. Auguſt. Barboſa 2. parte de poteſtate Epifcopi allegatio 37. n. 13. Et reſp. conſentit Sanch. ſupra relatis potentem diſpenſare poſſe ex præſum.

presumpta delegantis voluntate miscere commutationem. Quia hic modus dispensandi melior, tutior & à Pontifice vltatus est. Ex qua doctrina conuincitur posse votum inaequale commutare. Nam multo minus est, commutationem inaequale facere quam in minus. Ratio verò, quate potestas ad dispensandum extendatur ad commutandum, ea est: Quia commutatio est quaedam partialis seu diminuta dispensatio. Siquidem obligationem voti tollit non absolute, sed sub onere alterius materiae subrogatae, quod longè minus est & potestati absolute dispensandi subordinatum. Ergo habens potestatem dispensandi poterit commutata iuxta regulam iuris 53. cui licet quod est plus, licet drigue quod est minus. Praecipue cum minus sub eodem ordine continetur. Et explicatur. Ad tollendam integrè voti obligationem difficile est, causam legitimam inuenire, quae tamen sepe inuenitur, eo ipso quod uouens loco prioris obligationis aliam acceptet. Poterit ergo dispensans obligationem voti tollere ea conditione posita & non alter. At in hoc consistit potestas commutandi: Ergo.

5. Neque fundamentum oppositum vrget, nego has potestates esse diuersas; sed dico vnam sub alia contineri tanquam partem sub toto: vtraque enim potestas tollit integram obligationem voti: sed potestas dispensandi illa tollit nulla alia obligatione subrogata, at potestas commutandi supponit nouam subrogati obligationem. Quod quidem accidentarium est neque variat dispensandi potestatem. Ad confirmationem nego potestatem commutandi quatenus tollit obligationem prioris materiae non expositulare causam: ipsa enim susceptio nouae obligationis causa est. Siquidem abique illa exerceri non potest. Ad secundam confirmationem admitto, magna scientia & prudentia opus esse ad inuestigandam materiae subrogatae aequalitatem; nego tamen supra dicta scientia & prudentia non indigere potestatem dispensandi ad inuestigandam causam legitimam dispensationis. Ad vltimum dico, negata potestatem commutandi negari potestatem dispensandi maxime spectato communi vtu & stylo. Et ad probationem respondeo, eo ipso quo absolute conceditur potestas alicui relaxandi vota integrè censetur concessa relaxandi noua obligatione praesupposita, nisi expresse contrarium declaratur.

An verò potestas dispensandi in votis extendatur ad vota iurata, & in fauorem tertij? Supradicto tractatu de Iuramento disp. vlt. punct. 1. & 2. diximus. Restabat item dicendum qualiter suppressione veri & expressione falsi vitietur dispensatio & recipitur: Sed de his late egimus tract. 3. de legibus disp. vltima punct. 17. Insuper de forma seruanda in dispensatione de qua ibi punct. 11. & fere omnia quae disputatione de priuilegijs & de dispensationibus tradidimus huic instituto deseruie possunt.

PUNCTVM XV.

Cuius auctoritate & ex qua causa vota commutari possint.

SVMMARIVM.

1. Premittitur aliqua pro intelligentia quaestioni.
2. Votum propria auctoritate in rem euidentem meliorem potest commutare, nisi aliqua lege prohibeatur.
3. In rem inferiorem nequis propria auctoritate.
4. In aequalem plures consensu posse: probabilis est oppositum.
5. Ampliatur ad rem sub dubio vel opinione superiorem.
6. Ad commutationem voti in rem aequalem necessaria est auctoritas Praelati.
7. Ad commutationem faciendam in rem meliorem nulla causa requiritur, bene tamen pro commutatione in aequalem vel in minus.
8. Qua causa requiratur ad commutationem faciendam in rem aequalem vel in minorem.

EX superioribus liquet commutationem à pura dispensatione differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti non simpliciter, & purè, sicut dispensatio, sed sub onere noui vinculi & obligationis prioris subrogatae. Haec autem obligatio subrogata prioris potest esse grauior, aequalis, vel leuior pro grauiori leuiori, vel aequali materia subrogata.

2. Dicendum ergo est; si votum commutes in rem euidentem meliorem propria auctoritate & absque vlla causa praeflare potes, nisi specialiter aliqua lege vel praecipuo prohibeatur. Est communis sententia, quam alij telaris tradunt Nauarr. c. 12. n. 75. Couarr. de pactis 1. p. 3. n. 4. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio videtur manifestam si res

in quam voti obligatio transfertur omnibus consideratis est melior, consequenter erit Deo gratior. Nam licet hominibus non semper gratior sint, quae sunt meliorae Deo cuius vellet est perfectissimum, semper gratiora sunt, quae meliora fuerint. Ergo reddens rem meliorem abundantius obligationi satisficit. Deinde votum impedire non potest maius bonum. Ergo neque subrogationem perfectioris materiae. Praeterea; quia in omni voto videtur inclusa conditio, nisi perfectiorem materiam elegeris; quia id rectè rationi & voluntati Dei conuenit. Denique sunt plures textus iuris canonici, ex quibus non leuiter colligitur supra dicta resolutio. Videlicet c. peruenit de iureiurando ibi. Promissum non infingit, quia illud in melius commutat, hoc est in melius & gratius creditori. Ad idem est c. scriptura de voto; c. licet de regularibus c. 2. de voto pro vt expendit Suar. & Sanch. locis allegatis. Neque supra dicta commutationi obstat, quod vota sint facta in fauorem tertij nisi specialiter ipsi promissione & acceptatione ius tertio acquisitum non est, ac proinde solum spectari debet quid Deo creditori gratius sit: Et tradit Suar. d. c. 18. n. 11. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 18. n. 11. vlt. Lessius l. 2. c. 4. c. 4. dub. 16. n. 104. in secunda editione Sanchez lib. 4. c. 41. n. 8. Hinc, si si promiseris calicem dandum Ecclesiae determinata, te posse alteri pauperiori tradere nisi forte promissionem non solum Deo, sed etiam ipsi Ecclesiae direxeris; & ab ea fuerit acceptata. Vtrumque enim requiritur vt bene dixit Lessius supra & explicuit Basil. Legion. lib. 8. de matrimo. c. 8. n. 15.

Dixi nisi aliqua lege vel praecipuo prohibeatur supra dictam facere commutationem. Quod dixi ob vota reuerata, quae semel facta prohibet Pontifex alterius arbitrio mutari in melius non ob impediendum maius bonum, sed vt prudenter mature eligatur; Sic Suar. lib. 6. c. 18. n. 4. fine. c. 21. n. 17. Sanch. c. 1. n. 5. Layman. c. 8. num. 19. Sublimita, nisi ea reuerata commutaueris in statum religiosum. Nam cum omnibus compertum sit, nihil gratius Deo hoc statu offerri posse, noluit Pontifex hanc perfectissimam commutationem interdicere imò potius illam approbavit in cap. scriptura de voto ibi. Reus fracti voti aliquatenus non habeat, qui temporale obsequium in perpetuum noleat religionis obierantiam commutare, Less. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 106. 2. editione Sanch. num. 6.

3. Econtra in rem manifestè inferiorem nullo modo votum commutari potest propria auctoritate; quia est contra rationem velle obligare Deum creditorem, vt rem inferiorem loco superioris debite acceptet. Et tradunt omnes. Ad idem est de re sub dubio vel sub opinione aequali, cuius obligatione satisfacere non potes debito certo. Siquidem ignoras creditorem fore, ab eoque acceptari: Idque manifestè conuincitur ex cap. 1. de voto vbi consideratio & auctoritas Praelati expositulatur ad inuestigandum an reconceptio peregrinatione promissa gratior sit. Et tradit Suar. d. cap. 18. num. 8. c. cap. 19. per totum Sanchez lib. 4. cap. 49. n. 8.

4. Difficultas nonnulla est cum certo constat, rem subrogatam omnibus perpensis aequalem esse an propria auctoritate possis in eam votum commutare? Affirmat Medina lib. 1. sum. c. 40. §. 7. Henriquez. lib. 5. de poenitent. c. 10. n. 5. & lib. 7. de indulgent. c. 30. n. 5. Manuel Rodrig. 2. tom. sum. c. 110. n. 4. conclus. 4. Emanuel Sà. verbo voti irritatio. n. 9. & probabilem reputant Atagon. Suar. Alcozer, Lessius relati à Sanch. lib. 4. c. 49. n. 10. Moueri possunt: quia posita aequalitate materiae subrogatae videtur certum vtramque aequè esse Deo gratam: ergo vtraque satisfieri debito potest. Nam licet inuito creditore vnum pro alio solui nequeat, bene tamen si ipsi gratum sit. Insistit, quibus modis tollitur obligatio, Statum in principio. Atqui materia subrogata aequalis aequè Deo grata est, ac ea quae fuit determinatè promissa. Ergo illius oblatione debito sit factis.

Oppositum tamen tanquam probabilis tenendum est cum communi sententia apud Suar. dicto lib. 6. de voto c. 19. n. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 105. in secunda editione. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio est: quia esto materia subrogata aequè Deo grata sit, illique placeat ac ea, quae promissa fuit si vtraque per se spectetur: At posita promissione & obligatione vnius specialiter & determinatè soluenda non est aequè Deo gratum illam offerre. Siquidem pro parte materiae promissa sit promissionis firmitas, & constantia cuius variatio non videtur honestati posse, nisi aliquis manifestus excessus sit in materia subrogata. Et confirmo si abique derimento fidelitatis offerri potest Deo materia aequalis ei, quae promissa fuit: manifestè inferret, te non esse ex vi voti obligatum magis reddere rem determinatè promissam, quam quamlibet aliam aequalem, conuenienti disciplinae rectaeque motum instructioni contrarium. Ergo. Tandem quia difficillimum est, & fere impossibile, aequalitatem in materia subrogata euidenter cognoscere. Ergo raro vel numquam talis commutatio fieri potest propria auctoritate. Plures enim sunt materiae quae per se spectatae aequales apparent, at omnibus perpensis aequales non sunt. Vt multis exemplis exornat. Suar. lib. 6. c. 19. n. 11. c. 12.

Sansa.